

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 27 Volume: 6 Issue: 27

Yaz 2013 Summer 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DERS KİTABI SEÇİMİ CHOOSING COURSE BOOK IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Nesrin ORUÇ*

Berna YAVUZ**

Öz

Yabancı Dil Eğitimi alanındaki ders kitabı zenginliği dikkate alındığında yabancı dil öğretmen adaylarının konu alanı ders kitaplarını tanıyıp, inceleme ve eleştirme yetisini kazanmaları onlara meslek yaşamlarında yol gösterecektir. Günümüzde yabancı dil öğretimi veren birçok kurumda yabancı dil ders kitabı seçimi ve ders kitabının bilimsel analizi, özenli bir planlama yapılmaksızın, yayınevlerinin reklâmı, okulun tercihi, kitabın fiyatının yanı sıra göze hitap etmesi, meslektaşların ve hizmet içi eğitim semineri verenlerin tavsiyesiyle yapılmaktadır. Bu araştırma, 2007-2008 öğretim yılı güz döneminde Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, 86 son sınıf öğrencisiyle yapılmıştır. SPSS 1,3 sürümü ile analiz edilen anket sonuçları bize geleceğin İngiliz Dili Öğretmenlerinin ders kitabı seçimi ve ikinci dil öğretiminde işlevi üzerine çarpıcı bir takım sonuçlar vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme, Yabancı Dil Eğitimi, Kitap Seçimi.

Abstract

When the numbers of the materials in the field of foreign language teaching are considered, it becomes vital for the teacher trainees in their future teaching career to have the ability to evaluate, choose and criticize the right course book for them. Nowadays, in most of the institutions where foreign language teaching is provided, the evaluation of a course book has been done without a careful planning, generally according to the advertisements of the publishers, school's preferences, the price of the book, its visuality or the recommendations of the colleagues. This study has been conducted with 86 last year students of Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, English Language Teaching Department in the academic year 2006-2007. The results of the questionnaire which were analyzed by SPSS 1,3 indicate clear evidence about the future English language teachers' views and opinions on course book evaluation and their function in the field.

Keywords: Course Book Evaluation, Foreign Language Teaching, Choosing Course Book.

GİRİŞ

Eğitim birçok unsurun bir araya gelmesiyle oluşan bir süreçtir. İbrahim Ethem Başaran'ın da belirttiği gibi "İnsan bilgi ve becerileri öğrenmek için bunları bilenlerden yardım almak zorundadır. Toplumda öğrenmek isteyenlerin, öğrenecekleri bilgi ve becerileri bilenlere başvurması, insanlar arasında eğitim için bir ilişkiler dokusu oluşturur." (1996: 167) Bu ilişkiler dokusunun en önemli parçaları; öğrenciler, öğretmenler ve onlara eğitim sürecinde yardımcı olacak ders kitaplarıdır.

* Yrd. Doç. Dr. İzmir Ekonomi Üniversitesi.

**Arş. Gör. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Bir eğitim programının taşınması gereken özellikler göz önüne alındığında dört özellik verilebilir;

- a. öğrenilerde gözlenmesi istenilen hedefler,
- b. hedeflere ulaşmak için gerekli olan içeriğin düzenlenmesi,
- c. hedeflere ulaşmak için gerekli olan öğrenme-öğretme süreci,
- d. belirlenen hedeflere ulaşma derecesi bir başka deyişle, değerlendirme (Tay, 2005).
- e.

Hedeflere ulaşma noktasında içeriğin düzenlenmesi ders kitaplarının yardımıyla olur (Semerci, 2004). Belirlenen hedefleri elde etmek için ders kitapları öğrenci ve öğretmenlerin isteklerine uygun olmalı ve öğrenmeyi kolaylaştırmalıdır.

İlk olarak M.Ö. 4000 yıllarında Mısır'da kullanılan ders kitabı "Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan veya seçilen kitaptır" (Oğuzkan 1993, 83). Bir başka deyişle, öğretmenlerin neleri öğreteceğini belirleyerek dersin akışını etkiler. Ders kitabı dünyanın çoğu ülkesinde de eğitimin ayrılmaz bir parçası olmuştur. "Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre, öğrenciler sınıfta zamanlarının yaklaşık yüzde 80'ini ders kitapları ve ders kitaplarıyla ilgili etkinliklere harcamaktadır" (Semerci, 2004: 49). Türkiye'de de durum pek farklı değildir. Hangi ders, hangi sınıf olursa olsun ders kitabı eğitimin-öğretimin her seviyesinde kullanılan vazgeçilmez bir eğitim aracıdır (Yalın, 1999). Günümüzde öğretmenlerin öğrenenleri aktif hale getirmelerinde, öğretim materyallerinden yararlanmaları da önem taşımaktadır (Yelken, 2009).

Bu amaçla farklı alanlara öğretmen yetiştiren farklı kurumlarda bir takım çalışmalar yapılmıştır (Devecioğlu & Akdeniz, 2006, Tezci & Dikici, 2003). Bunlardan biri, fen bilgisi öğretiminde rehber materyal geliştirme becerilerinin okul öncesi öğretmen adaylarına kazandırılması amacıyla Akdeniz ve diğerleri (Akdeniz, Ayvacı ve Devecioğlu, 2005) tarafından yürütülmüştür.

Yabancı dil öğretimi alanında da ders kitapları aynı oranda önemlidir. Bu nedenle YÖK ilk defa 2001-2002 yılında Yabancı Dil Eğitimi Bölümü dâhil olmak üzere tüm öğretmen yetiştiren bölümlere "Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Dersi" koymuştur. Bu dersin amacı öğretmen adaylarına mesleğe başlamadan önce ileride kullanacakları kitaplarını tanıma fırsatı vermek ve daha da önemlisi onları öğretim durumuna ve öğrenci ihtiyaçlarına en uygun ders kitabını seçme becerisiyle donatmaktır (Yanpar, 1999).

Yabancı Dil Eğitimi alanındaki ders kitabı zenginliği dikkate alındığında yabancı dil öğretmen adaylarının konu alanı ders kitaplarını tanıyıp, inceleme ve eleştirme yetisini kazanmaları onlara meslek yaşamlarında yol gösterecektir. Günümüzde yabancı dil öğretimi veren birçok kurumda "yabancı dil ders kitabı seçimi ve ders kitabının bilimsel analizi, özenli bir planlama yapılmaksızın, yayınevlerinin reklamı, okulun tercihi, kitabın fiyatının yanı sıra göze hitap etmesi, meslektaşların ve hizmet içi eğitim semineri verenlerin tavsiyesiyle yapılmaktadır" (Durukafa, 2000:211). Oysaki ders kitabı seçme işi tüm bu etkenlerin üstünde öğrenciye, öğretmene ve müfredata uygun olacak en iyi ders kitabını bulma biçiminde olmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için de planlı ve ilkel davranılmalı; öğrenci-öğretmen ihtiyaçlarının bir listesi oluşturularak, ders kitabının bunları ne denli karşıladığına bakılmalıdır. Ancak böyle bir seçim bizi en uygun eğitim aracına götürecektir. Bu süreçte, "Konu alanı ders kitabı incelemesi" dersi ile yabancı dil öğretmen adaylarının ders kitabı seçme konusunda bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yabancı Dil Eğitimi özellikle de İngilizce eğitimindeki ders kitabı zenginliği her geçen gün artmakta ve İngilizce öğretmenlerinin ders kitabı seçimi de bir o kadar zorlaşmaktadır. Buna televizyon ve bilgisayarın etkisiyle görsel ve bilgisel olarak gelişen ve beklentileri artan öğrencilerin istekleri de eklendiğinde İngilizce öğretmeni çaresiz kalmaktadır. İngilizce

öğretmenleri öğrenmeyi kolaylaştıracak, hedef davranışları kazandıracak, bunları yaparken de eğlenceden ve öğrencilerin beklediği yüksek kaliteden ödün vermeyecek ders kitapları bulmak zorundadırlar. Bu noktada öğretmen bir kitaba hızlıca bakarak onun hakkında, güçlü ve zayıf noktalarını gösteren genel bir kaniya varabilir. Böylece kitabın resimlerin kalitesi, planın başarısı, kitap paketinin nelerden oluştuğu gibi çeşitli bilgilere ulaşabilir. Bu çeşit "izlenimci bakış" yararlıdır ve bizi kitapla tanıştırır. Fakat bu inceleme şekli ders kitabının gözden kaçırdıklarını ve eksiklerinin nerede olduğunu anlamamıza yardımcı olmaz. Ayrıca bu kitabın öğrenme/öğretme durumuna uygunluğunu anlamamız için yeterli olmaz. Bu yüzden, kendi gündemi ve kavrayıcı bir yöntemi olan "derin inceleme"ye ihtiyacımız vardır. Ders kitabındaki önemli ve açık olan özelliklerin dışında özellikle de öğrencilerin ihtiyaçları, müfredatın gerekleri, dilin farklı alanlarının olup olmadığı gibi konuların nasıl olduğunu incelememiz gerekir.

Farklı ölçütler farklı durumlara uygun olacağından, en uygunu öncelikle kendi ölçütlerinize karar vermek ve belirlediğiniz önceliklerle bir kontrol listesi hazırlamaktır. Ders kitabı seçimi, kitabın kullanılacağı dersle uyum sağlamasını gerektirir. Hiçbir kitap tam olarak tüm sınıflara ve durumlara uygun değildir. Amaç en uygun olanı bulmak ve onu yetersiz kaldığı noktalarda desteklemektir.

Ders kitaplarının seçiminde izlenmesi gereken beş basamak vardır:

1. Eğitim programının amaç ve hedeflerini belirlemek,
2. Kitabın kullanılacağı eğitim/ öğretim durumunu incelemek,
3. Yayıncılardan edinilecek bilgi, meslektaşların tavsiyeleri ve önceki deneyimlerden yararlanarak, kullanılacak ders kitaplarının bir listesini yapmak,
4. İzlenimci yaklaşımla bu kitapları hızlı bir şekilde incelemek ve uygun olmayanları elemek,
5. Elde edilen kısa listedeki kitapları öğrencilerin ve öğretmenin ihtiyaçlarını göz önüne alarak, derinlemesine incelemek ve ders kitabını seçmek. (Cunningsworth,1984, 1995)

Ders kitabı incelemesi için ayrıca eşzamanlı (senkronik) ve diyakronik yaklaşımlar da bulunmaktadır. Senkronik yaklaşım kitabın yazımında etkili olan yöntem ve diğer etkenler; bu etkenlerin birbiriyle olan ilişkisi incelenerek elde edilir. Bu etkenler:

- a. Toplumun okul ve bu alana ilişkin görüşü,
- b. Eğitim ile ilgili yaklaşımlar,
- c. Ders planı, dersin haftalık ders programındaki yeri, yönetmelikler gibi kurumsal faktörler,
- d. Yabancı dil öğretim teorileri,
- e. Dilbilimi, metin bilimi ve ülke bilgisi alanındaki gelişmeler
- f. Kitabın yazımı, piyasası, fiyatı ve kapsamı gibi materyal ile ilgili faktörler.

Diyakronik yaklaşıma göre ise ders planları, ders amaçları, içerikleri, yöntemleri ve ders kitapları zamanla değişmektedir. Buna bağlı olarak ders kitapları kullanıldıkları ülkeye, gruba ve zamana uygun olarak yazılmalıdır. (Durukafa, 2000:211)

Hangi yaklaşım olursa olsun unutulmaması gereken nokta ders kitabının ne ölçüde öğretim durumunun gereklerine uygun olduğudur. Bunu anlamak için de o öğretim durumu, öğrencilerin ve öğretmenlerin ihtiyaçları göz önüne alınarak bir liste oluşturulmalı ve ders kitabı seçilmeli; sonrasında da hiçbir ders kitabının mükemmel olmadığı düşünülerek, eksik kalan noktaların nasıl doldurulacağı sorusu yanıtlanmalıdır. Ancak bu sürecin sonunda en başarılı eğitime ulaşabiliriz.

Yabancı dil ders kitabı incelemesi alanında şu ana dek yapılan araştırmalar oldukça azdır. Alandaki bu boşluğu doldurmak ve "konu alanı ders kitabı inceleme" dersini almış

İngilizce öğretmen adaylarının iyi bir ders kitabını nasıl tanımladıklarını öğrenmek amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır. Bu sayede öğretmen adaylarının konu ile ilgili görüşlerine ulaşılırken “konu alanı ders kitabı incelemesi” dersinin kazandırdığı davranışlar da görülecektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, son sınıf öğrencileri oluşturmuştur. 2006-2007 öğretim yılı güz döneminde Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme dersini alan 102 öğrenci araştırma kapsamına alınmış, ancak geri gelen anket sayısı 86 olduğu için katılımcı sayısı 86’da kalmıştır.

İngilizce öğretmeni adaylarının konu alanı ders kitabı inceleme ve özellikle mezuniyetlerini takiben içerisinde bulunacakları ders kitabı seçimi, analizi ve bu konudaki düşüncelerini ölçmek ve sonuçlarını değerlendirmek için araştırmacılar tarafından 20 soruluk Likert Tipi bir anket geliştirilmiştir (bkz. Ek Anket). Söz konusu ders İngilizce verildiği için, anket de İngilizce geliştirilmiş ve katılımcılara aynı şekilde verilmiştir. Gerekli alan taraması ve araştırma incelenmesi sonucunda geliştirilen anket geçerlik ve güvenilirlik testlerine tabii tutulmuş ve Cronbach Alpha değeri ,658 olarak bulunmuştur. 20 soruluk bir anket için kabul edilir oranda güvenilir çıkan anket bu olumlu sonuçlar alındıktan sonra uygulanmıştır. Ankette kullanılan 20 soruluk Likert Tipi bölümü dışında, katılımcılara birtakım sıralama soruları verilmiş ve kendilerinden ders kitabı seçiminde göz önünde bulundurulması gereken maddeleri önem derecesine göre sıralamaları istenmiştir. Anket ile ilgili bütün analizler SPSS 1,3 sürümü kullanılarak yapılmıştır.

Anket 2006-2007 Güz dönemi bitiminde Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme dersi tamamlandıktan sonra verilmiştir. Tüm katılımcılara eşit süre tanınmış ve 30 dakika sonunda anketler toplanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Anketin değerlendirilmesi iki aşamada yapılmıştır. İlk olarak birinci bölümü oluşturan sıralama soruları analiz edilmiş ve aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

Anketimize katılan 86 öğretmen adayı son sınıf öğrencinin 46 tanesi ders kitabının tanımını “İletişimsel etkileşim ve pratik için bir aktivite kaynağı olarak tanımlarken, sadece on tanesi ders kitabının tanımını “Dilbilgisi, kelime bilgisi ve telaffuz için kaynak kitap” olarak vermişlerdir.

Birinci bölümün ikinci sorusu olarak bir ders kitabı setinin parçalarını sıralamaları istendiğinde öğrencilerin 54 tanesi öğrenci kitabını sıralamanın başına yerleştirirken ikinci sıraya öğretmen kitabı, üçüncü sıraya öğrenci alıştırma kitabı, dördüncü sıraya kaset ve CD’ler, beşinci sıraya ise diğer materyalleri koymuştur.

Üçüncü soruda ise öğretmen adaylarına ders kitabının içerik sıralaması sorulmuştur. Anketimize katılan 86 öğrenciden 39 tanesi bir ders kitabının içeriğinin becerilere (skills-based) göre düzenlenmesi gerektiğini belirtirken, 36 öğrenci kullanıma (function-based) göre, altı tanesi konuya (topic-based) göre, beş öğrenci de yapıya (structure-based) göre düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Birinci bölümün son sorusu ise katılımcılardan bir ders kitabının yoğunlaşması gereken dil becerilerini önem derecesine göre sıralamasını istemiştir. Bu soruya, 56 öğrenci konuşma becerilerinin ağırlıklı olarak değinilmesi gerektiği cevabını uygun görürken, 21 öğrenci okuma becerilerini ilk sıraya yerleştirmiştir. Yazma becerileri beş kişi tarafından ilk sıraya yerleştirilirken, sadece üç öğrenci dinleme becerilerinin ağırlıklı olarak değinilmesi gereken

beceri olduğunu belirtmişlerdir. İkinci olarak 20 soruluk Likert tipi bölüm analiz edilmiş ve genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 1: Likert Tipi 20 Sorunun Analiz Sonuçları

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
S1	86	2	5	4,44	,761
S2	86	4	5	4,77	,425
S3	86	4	5	4,57	,498
S4	86	2	5	4,48	,627
S5	86	2	5	4,45	,626
S6	86	1	5	3,83	,935
S7	86	2	5	4,67	,541
S8	86	3	5	4,44	,523
S9	86	1	5	4,26	,814
S10	86	1	5	3,19	,875
S11	86	1	5	3,65	1,156
S12	86	1	5	3,13	1,082
S13	86	3	5	4,47	,568
S14	86	1	5	2,78	1,172
S15	86	1	5	4,31	,690
S16	86	3	5	4,56	,566
S17	86	2	5	4,33	,694
S18	86	1	5	3,49	,904
S19	86	1	5	4,64	,649
S20	86	2	5	4,73	,583
SORU top	86	72,00	98,00	83,1744	5,59241
Toplam	86	3,60	4,90	4,1587	,27962
	86				

Anket sonuçları gösteriyor ki, katılımcıların hemfikir oldukları birkaç nokta vardır. Bunların başında 4,77 puanlık bir ortalamaya sahip olan 2. soru gelmektedir. Soruda aynen şöyle deniliyor “Ders kitabı öğrencilerin ihtiyaçlarıyla birebir örtüşmelidir.” Ankete katılan 86 katılımcının %76,7’si bu soruya kesinlikle katılıyorum, % 23,3’ü ise katılıyorum maddesini seçmiştir. Bu soruya başka herhangi bir seçeneğin işaretlenmemesi, öğretmen adayları için öğrenci ihtiyaçlarının ders kitabı seçiminde ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 2: Ders Kitabı ve Öğrenci İhtiyaçları Örtüşmesi Oranları

	Dağılım	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Oran
Geçerli 4	20	23,3	23,3	23,3
5	66	76,7	76,7	100,0
Toplam	86	100,0	100,0	

Diğer bir yoğunluk ise 4,73 ortalama ile 20. soruda bulunmaktadır. Ders kitabının öğrencileri pasif olma halinden aktif olma haline taşınması gerekliliği, katılımcıların en büyük oranda hemfikir oldukları ikinci nokta olmuştur. Katılımcıların % 77,9’u yani 67’si bu soruya kesinlikle katılıyorum demişlerdir. Bu soru ile ilgili en çarpıcı sonuç iki katılımcının bu soruya

katılmıyorum maddesini seçmeleri olmuştur. Yani, iki katılımcı gelecekte öğrencilerini aktif kılmayı hedefleyen ders kitaplarını seçmeyeceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 3: Öğrencilerin Aktifleştirilmesi Oranları

		Dağılım	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Oran
Geçerli	2	2	2,3	2,3	2,3
	4	17	19,8	19,8	22,1
	5	67	77,9	77,9	100,0
	Toplam	86	100,0	100,0	

Elbette ki katılımcıların büyük oranlarda hemfikir oldukları gibi birbirlerinden tamamen ayrıldıkları bazı durumlarda olmuştur. Örneğin, kendilerine hedef kültürün ders kitabında ağırlıklı olarak sunulmasına dair fikirleri sorulduğunda görülüyor ki öğretmen adayları oldukça farklı fikirlere sahip. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere bu kez dağılım tek yönlü değildir.

Tablo 4: Hedef Kültürün Sunumu Oranları

		Dağılım	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Oran
Geçerli	1	10	11,6	11,6	11,6
	2	33	38,4	38,4	50,0
	3	16	18,6	18,6	68,6
	4	20	23,3	23,3	91,9
	5	7	8,1	8,1	100,0
	Toplam	86	100,0	100,0	

Katılımcılar hiçbir soruda yukarıdaki gibi bir dağılım göstermemektedir. Anketi yanıtlayan 86 katılımcının % 11,6'sı hedef kültürün ki bu koşullarda İngiliz ve Amerikan Kültüründen söz edilmektedir, kesinlikle sunulmamasından yana görüş bildirmektedirler. Ağırlık ise % 38,4 ile hedef kültürün ağırlıklı olarak sunulmasına katılmayanlardan oluşmaktadır. Ankete katılan 33 öğrenci bu soruya katılmıyorum yanıtını vermişlerdir. Bu anlamda kararsız olanların sayısı da azımsanmayacak kadar yoğun görünüyor. Katılımcıların 16 tanesi bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Sadece 7 öğrenci hedef kültürün ağırlıklı sunumu kesinlikle desteklemekte ki bu da % 8,1 gibi bir oranda kalmaktadır.

Öğretmen adayı katılımcılara ikinci dil öğretmenleri için ders kitabının vazgeçilmez olduğu söylendiğinde görülüyor ki vazgeçilmezlik aslında katılımcılara göre tartışılabilir bir kavram. Her ne kadar ağırlık % 48,8 ile kararsızlarda yoğunlaşsa da, katılımcıların %27,9'u ders kitabının vazgeçilmez olmadığını belirterek, gerektiğinde yeterli öğretmenin ders kitabının yerini doldurabileceğini söylemişlerdir.

Tablo 5: Ders Kitabının Vazgeçilmezliği Oranları

		Dağılım	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Oran
Geçerli	1	3	3,5	3,5	3,5
	2	12	14,0	14,0	17,4
	3	42	48,8	48,8	66,3
	4	24	27,9	27,9	94,2
	5	5	5,8	5,8	100,0

Toplam	86	100,0	100,0	
--------	----	-------	-------	--

Anketin hazırlanması aşamasında araştırmacılar olarak bizlerin belki de en çok merak ettiği soru olan “Bir öğretmen kendi öğrencileri için ders kitabı seçme hakkına sahip olmalıdır.” sorusuna gelen yanıtlarda oldukça ilginç. Aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere katılımcılar % 40,7 oranında bu soruya katıldıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan 5 katılımcı bu soruya kesinlikle katılmadığını belirtirken, 11 öğrencimiz de katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6: Öğretmenin Ders Kitabı Seçme Hakkı

	Dağılım	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Oran
Geçerli 1	5	5,8	5,8	5,8
2	11	12,8	12,8	18,6
3	14	16,3	16,3	34,9
4	35	40,7	40,7	75,6
5	21	24,4	24,4	100,0
Toplam	86	100,0	100,0	

Katılımcılara fikirlerinin sorulduğu bir diğer nokta ise öğretimin ders kitabından bağımsızlığı konusundaki fikirleri olmuştur. Sonuçlara göre katılımcılar ikinci dil öğretimlerini tamamen ders kitabına dayalı yürütmek konusunda eğilime sahip görünüyor. Katılımcıların sadece 6 tanesi bu soruya kesinlikle katılmadıklarını belirtirken ağırlık % 38,4 ile kararsızlarda kalmıştır.

Tablo 7: Öğretimin Ders Kitabından Bağımsızlığı

	Dağılım	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Oran
Geçerli 1	6	7,0	7,0	7,0
2	17	19,8	19,8	26,7
3	33	38,4	38,4	65,1
4	20	23,3	23,3	88,4
5	10	11,6	11,6	100,0
Toplam	86	100,0	100,0	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü son sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen anket sonuçları bize geleceğin İngiliz Dili Öğretmenlerinin ders kitabı seçimi ve ikinci dil öğretiminde işlevi üzerine çarpıcı bir takım sonuçlar vermiştir.

Anket sonuçları gösteriyor ki ikinci dil eğitiminde iletişime dayalı ders kitabı kullanımı ya da ders kitabının iletişime dayalı olması geleceğin dil öğretmenleri arasında ağırlıklı olarak istenen bir durum. Öğrencilerimiz dört yıl boyunca aldıkları dersler uyarınca, özellikle dil öğretim yöntemleri dersinde vurgulanan dil öğretiminde iletişimin öneminin etkisinde kalarak buna karar vermiş olabilirler.

Hedeflerinden biri de bağımsız öğrenmeyi desteklemek olan dil öğretiminde öğrenci gerektiği durumlarda öğretenden ve diğer öğrenenlerden bağımsız olmayı bilmeli kısacası gerektiğinde kendi ayakları üzerinde durabilmelidir. Bu durum göz önünde bulundurulunca, elbette bağımsız öğrenmeyi destekleyen ve bu görüşe göre öğretimini şekillendiren öğretmenler

yaratmayı hedefleyen akademisyenler, öğretmen adaylarının bir ders kitabına bu denli bağımlı olmalarını ve tek kaynak olarak görme eğilimlerini değiştirmeli ve dil öğretiminde ders kitabının başka farklı kaynaklarla da desteklenebileceğini öğrencilerine hatırlatmalıdırlar. Hedefini bağımsız öğrenme ve öğretenen yana kullanan öğretmen yetiştiricileri kendi kararlarını verebilen ve dil öğretimini bu kararlar doğrultusunda şekillendiren dil öğretmenleri yetiştirmelidir.

Yukarıda tartışılan konuyla bağlantılı olarak öğretmen adaylarının ders kitabında gereken durumlarda adaptasyonda bulunmayı istemeleri sınırlı özgürlükten yana olduklarını destekler niteliktedir. Öğretmen adayları, ders kitaplarında tamamen bağımsız olmayı istemezken kendilerince gerek duydukları noktalarda değişiklik yapabilme hakkını da ellerinde tutmak istemektedirler. Bunun belki de en önemli nedeni sorumluluğu paylaşmak istemeleri olabilir. Bu çalışma bizlere gösteriyor ki çalışma dâhilinde ki öğretmen adaylarının ders kitabı seçimi konusunda daha kapsamlı donatılmaları gerekmektedir.

Bu noktada, çalışmanın sonuçlarından yola çıkılarak yapılacak önerilerden biri de Eğitim Fakültelerinde son sınıf dersi olarak verilen “Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme” dersinin önceki yıllara alınması olabilir.

KAYNAKÇA

- AKDENİZ, A.R., DEVECİOĞLU, Y., AYVACI, H.Ş. (2005), “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarına Fen Bilgisi Öğretiminde Rehber Materyal Geliştirme Becerileri Kazandırmak için Bir Yaklaşım” *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Basımda.
- BAŞARAN, İ. E. (1996), *Eğitime Giriş*, Ankara: Yargıcı Matbaası.
- CUNNINGSWORTH, A. (1984), *Evaluating and Selecting EFL Materials*, Oxford: Heinemann.
- CUNNINGSWORTH, A. (1995), *Choosing Your Coursebook*. Oxford: Heinemann.
- DEVECİOĞLU, Y. (2004). *Fizik Öğretmen Adaylarına Rehber Materyal Geliştirme ve Uygulama Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Bir Yaklaşım*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- DEVECİOĞLU, Y. AKDENİZ, A. R. (2006), ‘Öğretmen Adaylarına Materyal Geliştirme ve Uygulama Becerilerinin Kazandırılmasına Yönelik Uygulamaların Değerlendirilmesi’ *Millî Eğitim Dergisi*. 172/Güz.
- DURUKAFA, G. (2000), “Ders Kitabı Analizi ve Analiz Ölçütleri” *Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi*. Çanakkale.
- OĞUZKAN, F. (1993), *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- SEMERÇİ, Ç. (2004), “İlköğretim Türkçe ve Matematik Ders Kitaplarını Genel Değerlendirme Ölçeği” *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* S. 28,1. s. 49-54.
- TAY, B. (2005), “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejileri” *Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. S. 6.1. s. 209-225.
- TEZCİ, E, DİKİCİ, A. (2003), ‘Yaratıcı Düşünceyi Gelişirime ve Oluşturmacı Öğretim Tasarımı’ *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S. 13. 1. s. 251-260.
- YALIN, H. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd.Şti.
- YANPAR, T. T. ve Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- YELKEN, T. Y. (2009), ‘Öğretmen Adaylarının Portfolyoları Üzerinde Grup Olarak Yaratıcılık Temelli Materyal Geliştirmenin Etkileri’ *Eğitim ve Bilim*. S. 34. s. 153.

ANKET

Değerli katılımcı;

Bu anket geleceğin öğretmeni olarak bir ders kitabından beklentilerinizi öğrenmek amaçlı geliştirilmiştir. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyun ve düşüncelerinizi en iyi ifade eden şıkkı seçin.

Katılımınız için teşekkürler,

Yrd. Doç. Dr. Nesrin Oruç
Araş. Gör. Berna Yavuz

A. Size en uygun gelen konu alanı ders kitabı tanımını seçiniz. Seçiminizi işaretleyiniz.

- a. bir sunum malzemesi
- b. öğrencinin pratik yapması ve iletişimi için etkinlikler kaynağı.
- c. öğrencilerin dilbilgisi, kelime bilgisi ve telaffuzu için bir referans kaynak.
- d. sınıf içi dil etkinlikleri için bir kaynak ve/veya bireysel çalışma
- e. bireysel öğrenme ve/veya bireysel çalışma için kaynak
- f. güven kazanması gereken az deneyimli öğretmenler için destek

B. Aşağıdaki ders kitabı paketi bileşenlerini en önemliden en az önemliye doğru sıralayınız.

- ___ Öğretmen kitabı
- ___ Öğrenci Kitabı
- ___ Öğrenci çalışma kitabı
- ___ Kasetler/ CD'ler
- ___ Diğer Malzemeler

C. Aşağıdaki ders kitabı içeriklerini en önemliden en az önemli olana doğru sıralayınız.

- ___ Ders kitabının içeriği yapılaraya göre düzenlenmelidir.
- ___ Ders kitabının içeriği işleve göre düzenlenmelidir.
- ___ Ders kitabının içeriği konuya göre düzenlenmelidir.
- ___ Ders kitabının içeriği beceriye göre düzenlenmelidir.

D. Ders kitabının öne çıkarması gereken becerileri en önemliden en az önemliye doğru sıralayınız.

- ___ Ders kitabı yazma becerilerini öne çıkarmalıdır.
- ___ Ders kitabı okuma becerilerini öne çıkarmalıdır.
- ___ Ders kitabı konuşma becerilerini öne çıkarmalıdır.
- ___ Ders kitabı dinleme becerilerini öne çıkarmalıdır.

E. Aşağıdaki her bir ifade için en uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Ders kitabı öğretim programının hedefleriyle birebir örtüşmelidir.					
2. Ders kitabı öğrencilerin ihtiyaçları ile birebir örtüşmelidir.					
3. Ders kitabı öğretme/öğrenme durumuna uymalıdır.					
4. Ders kitabı kelime bilgisi öğretimi açısından yeterli olmalıdır.					
5. Ders kitabı telaffuz öğretimi açısından yeterli olmalıdır.					
6. Farklı dil stilleri ders kitabı boyunca verilmelidir.					
7. Etkinlik çeşitliliği eklenmelidir.					
8. Plan açık olmalıdır.					
9. Ders kitabı esnek olmalıdır.					
10. Ders kitabı yabancı dil öğretmenleri için vazgeçilmezdir.					
11. Bir öğretmen öğrencileri için kendisi ders kitabı seçebilmelidir.					
12. Öğretim ders kitabından bağımsız olabilmelidir.					
13. Öğretmenler ihtiyaç duyduklarında ders kitabını uyarlama olanağına sahip olmalıdırlar.					
14. Hedef dilin kültürü ağırlıklı olarak sunulmalıdır.					
15. Görsel materyal çeşitliliği olmalıdır.					
16. Yeni öğretilen şeyler tekrar edilmelidir.					
17. Ders kitabı ağırlıklı olarak gerçek malzeme kullanmalıdır.					
18. Ders kitabı ödev vermelidir.					
19. Ders kitabının içeriği iletişime dayalı olmalıdır.					
20. Öğrencilerin aktif olmaları teşvik edilmelidir.					